

**ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)
της 19ης Φεβρουαρίου 2004 ***

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-297/01 και Τ-298/01,

SIC — Sociedade Independente de Comunicação, SA, με έδρα στο Carnaxide (Πορτογαλία), εκπροσωπούμενη από τους C. Botelho Moniz και E. Maia Cadete, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους J. de Sousa Fialho Lopes και J. Buendía Sierra, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο

καθής,

που έχουν ως αντικείμενο προσφυγές κατά παραλείψεως, ασκηθείσες βάσει του άρθρου 232 ΕΚ, με τις οποίες ζητείται να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να εκδώσει απόφαση επί των καταγγελιών που υπέβαλε η προσφεύγουσα στις 30 Ιουλίου 1993, στις 22 Οκτωβρίου 1996 και στις 20 Ιουνίου 1997 κατά της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, για παράβαση του άρθρου

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

87 ΕΚ, και παραλείποντας, κατά παράβαση του άρθρου 233 ΕΚ και κατά παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 10ης Μαΐου 2000, T-46/97, SIC κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-2125), και να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τη V. Tiili, πρόεδρο, τους J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij και M. Βηλαρά, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Φεβρουαρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η RTP — Radiotelevisão Portuguesa, SA (στο εξής: RTP), ανώνυμη εταιρία στις οποίας το κεφάλαιο συμμετέχει το κράτος, είναι παραχωρησιούχος της δημόσιας υπηρεσίας της πορτογαλικής τηλεοράσεως.

- 2 Η προσφεύγουσα SIC — Sociedade Independente de Comunicações, SA, είναι εμπορική εταιρία η οποία εκμεταλλεύεται έναν από τους κύριους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς της πορτογαλικής τηλεοράσεως.
- 3 Στις 30 Ιουλίου 1993, η προσφεύγουσα υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή (στο εξής: πρώτη καταγγελία) για τις ενισχύσεις που, κατά την άποψή της, είχε χορηγήσει στην RTP η Πορτογαλική Δημοκρατία. Με την καταγγελία αυτή η προσφεύγουσα έβαλε κατά των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων που η Πορτογαλική Δημοκρατία κατέβαλε στην RTP, κατά τα έτη 1992 και 1993, ως αντισταθμιστικές αποζημιώσεις για την εκ μέρους της παροχή δημόσιας υπηρεσίας, το ύψος των οποίων, κατά την εκτίμηση της RTP, ανέρχεται σε 6 200 και σε 7 100 εκατομμύρια πορτογαλικά εσκούδα (PTE), αντιστοίχως. Πέραν αυτών των επιχορηγήσεων, η προσφεύγουσα κατήγγειλε τις φορολογικές απαλλαγές που είχαν χορηγηθεί στην RTP υπό τη μορφή απαλλαγών από τα τέλη καταχωρίσεως, καθώς και ένα σύστημα επενδυτικών ενισχύσεων. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως του άρθρου [88], παράγραφος 2, ΕΚ (στο εξής: επίσημη διαδικασία εξετάσεως) και να υποχρεώσει την Πορτογαλική Δημοκρατία να αναστείλει τη χορήγηση αυτών των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων, μέχρι την έκδοση τελικής αποφάσεως.
- 4 Με έγγραφο της 12ης Φεβρουαρίου 1994, η προσφεύγουσα συμπλήρωσε την πρώτη καταγγελία της στην Επιτροπή, καταγγέλλοντας, αφενός, ότι η Πορτογαλική Κυβέρνηση επέτρεψε την εξόφληση σε δόσεις ενός χρέους της RTP προς τη Seguranca social (κοινωνική ασφάλιση), εκτιμώμενου σε 2 δισεκατομμύρια PTE, καθώς και την απαλλαγή από τους τόκους υπερημερίας, και, αφετέρου, ότι η Πορτογαλική Κυβέρνηση εξαγόρασε εκ νέου από την RTP, σε υπέρογκη τιμή, το δίκτυο τηλεοπτικής μεταδόσεως Teledifusora de Portugal (στο εξής: δίκτυο τηλεοπτικής μεταδόσεως TDP), καθώς και ότι η υπεύθυνη για τη διαχείριση του εν λόγω δικτύου δημόσια επιχείρηση είχε παράσχει στην RTP ευκολίες πληρωμής. Εκτιμώντας ότι τα μέτρα αυτά αποτελούν κρατικές ενισχύσεις ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, η προσφεύγουσα ζήτησε και ως προς αυτά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως.

- 5 Στις 14 Απριλίου 1994 η προσφεύγουσα ενημέρωσε την Επιτροπή για την εκ μέρους της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως καταβολή προς την RTP, για το έτος 1994, χρηματοοικονομικής επιχορηγήσεως ως νέας αντισταθμιστικής αποζημώσεως για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, ύψους 7 145 εκατομμυρίων ΡΤΕ.
- 6 Με έγγραφο της 16ης Οκτωβρίου 1996, το οποίο περιήλθε στην Επιτροπή στις 22 Οκτωβρίου 1996, η προσφεύγουσα υπέβαλε δεύτερη καταγγελία (στο εξής: δεύτερη καταγγελία), με την οποία ζήτησε να διαπιστωθεί ότι οι χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που παρέσχε η Πορτογαλική Δημοκρατία στην RTP, ως αντισταθμιστικές αποζημιώσεις για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, για το διάστημα 1994-1996, ήταν για τους ίδιους με τους διαλαμβανόμενους στην πρώτη καταγγελία της λόγους ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά. Η προσφεύγουσα κατήγγειλε επίσης τη χορήγηση, το 1994, νέων ενισχύσεων στην RTP, οι οποίες δεν κοινοποιήθηκαν και προέκυπταν από αύξηση του κεφαλαίου της RTP την οποία κάλυψε η Πορτογαλική Δημοκρατία και από την εγγύηση που παρέσχε η Πορτογαλική Δημοκρατία στο πλαίσιο της συνάψεως, εκ μέρους της RTP, ομολογιακού δανείου. Η προσφεύγουσα κατήγγειλε, επίσης, τη σύναψη συμβάσεως μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού της Πορτογαλίας και της RTP, τον Σεπτέμβριο του 1996, σκοπούσα στη χρηματοδότηση της δραστηριότητας της RTP για προώθηση του κινηματογράφου, και αναφέρθηκε στην έγκριση, εκ μέρους της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, σχεδίου αναδιαρθρώσεως της RTP το οποίο απαιτούσε τη χορήγηση ενισχύσεων μεγάλων ποσών. Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως και να υποχρεώσει την Πορτογαλική Δημοκρατία να αναστείλει τη χορήγηση αυτών των ενισχύσεων μέχρι την έκδοση τελικής αποφάσεως.
- 7 Η Επιτροπή, με έγγραφο που απηύθυνε στην Πορτογαλική Δημοκρατία στις 7 Νοεμβρίου 1996, εξέδωσε απόφαση περί χρηματοδοτήσεως των δημόσιων τηλεοπτικών σταθμών (στο εξής: απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1996), αντίγραφο της οποίας έλαβε η προσφεύγουσα στις 6 Ιανουαρίου 1997. Η απόφαση αυτή αφορούσε τα μέτρα για τα οποία γινόταν λόγος στην πρώτη καταγγελία, ενώ, όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις της δεύτερης καταγγελίας, αφορούσε τις επιχορηγήσεις που έλαβε η RTP κατά τα έτη 1994 και 1995. Με την εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι κανένα από αυτά τα μέτρα και τις εν λόγω χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις δεν συνιστούσε καθαυτό ή δεν είχε ως αποτέλεσμα τη χορήγηση κρατικής ενισχύσεως.

- 8 Με έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, κατόπιν της δεύτερης καταγγελίας της, είχε ζητήσει από τις πορτογαλικές αρχές πληροφορίες σχετικά με ορισμένες αιτιάσεις που διατυπώνονταν με την καταγγελία αυτή. Η εν λόγω αίτηση παροχής πληροφοριών αφορούσε την αύξηση του κεφαλαίου της RTP και το ομολογιακό δάνειο που αυτή συνήψε το 1994, καθώς και την επεξεργασία ενός σχεδίου αναδιαρθρώσεως για την περίοδο 1996-2000 και τη σύναψη συμβάσεως για τη χρηματοδότηση της δραστηριότητας της RTP περί προωθήσεως του κινηματογράφου. Η Επιτροπή προσέθεσε, ωστόσο, ότι, όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν στην RTP κατά το διάστημα 1994-1996, θεωρούσε ότι, για τους λόγους που εκτίθενται στην απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1996, αυτές δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις εμπίπτουσες στο άρθρο [87], παράγραφος 1, ΕΚ.
- 9 Στις 3 Μαρτίου 1997, η προσφεύγουσα άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή, η οποία καταχωρίστηκε υπό τον αριθμό T-46/97, με την οποία ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως της 7ης Νοεμβρίου 1996 και της αποφάσεως της Επιτροπής που περιλαμβάνεται στο έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 1996. Απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι η προσφυγή αυτή δεν είχε ως αντικείμενο την ακύρωση του τμήματος της αποφάσεως της 7ης Νοεμβρίου 1996 που αφορά την εκ νέου εξαγορά, εκ μέρους της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, του δικτύου τηλεοπτικής μεταδόσεως TDP από την RTP, σε υπέρογκη, όπως υποστηρίζει, τιμή, και το σύστημα επενδυτικών ενισχύσεων.
- 10 Με έγγραφο της 18ης Ιουνίου 1997, που περιήλθε στην Επιτροπή στις 20 Ιουνίου 1997, η προσφεύγουσα υπέβαλε τρίτη καταγγελία (στο εξής: τρίτη καταγγελία), με την οποία κατήγγειλε, ως ασυμβίβαστες με το άρθρο [87] ΕΚ, τη σύμβαση παραχωρήσεως που συνήφθη μεταξύ της RTP και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας στις 31 Δεκεμβρίου 1996 και τη ληφθείσα προς εκτέλεση αυτής της συμβάσεως απόφαση περί καταβολής στην RTP, για το 1997, χρηματοοικονομικής ενισχύσεως ύψους 10 350 εκατομμυρίων ΡΤΕ ως αντισταθμιστικής αποζημιώσεως για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Με το έγγραφο αυτό, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως και να λάβει προσωρινά μέτρα.
- 11 Κατά το διάστημα μεταξύ Ιουλίου 1997 και Ιανουαρίου 2001, η προσφεύγουσα και η Επιτροπή αντάλλαξαν πολλές επιστολές σχετικά με την πορεία της έρευνας, εκ μέρους της Επιτροπής, της δεύτερης και της τρίτης καταγγελίας

- 12 Με την απόφαση της 10ης Μαΐου 2000, T-46/97, SIC κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-2125, στο εξής: απόφαση SIC), το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1996 καθ' ο μέρος αφορούσε τα μέτρα που έλαβε η Πορτογαλική Δημοκρατία υπέρ της RTP, τα οποία συνίσταντο σε χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν, κατά το διάστημα 1992 έως 1995, ως αντισταθμιστικές αποζημιώσεις για τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, σε φορολογικές απαλλαγές, σε ευκολίες πληρωμής για τη χρήση του δικτύου τηλεοπτικής μεταδόσεως TDP και στην αλλαγή του τρόπου αποπληρωμής ενός χρέους προς τη Segurança social κατά δόσεις, σε συνδυασμό με τη μη είσπραξη τόκων υπερημερίας. Το Πρωτοδικείο απέρριψε, αντιθέτως, ως απαράδεκτη την προσφυγή κατά το μέρος με οποίο ζητήθηκε η ακύρωση του εγγράφου της 20ής Δεκεμβρίου 1996, για τον λόγο ότι το έγγραφο αυτό είχε αμυγώς πληροφοριακό χαρακτήρα και, συνεπώς, δεν αποτελούσε πράξη υποκείμενη σε προσβολή.
- 13 Με έγγραφο της 3ης Ιανουαρίου 2001, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να της κοινοποιήσει τα μέτρα που σκόπευε να λάβει προς πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως SIC.
- 14 Με τρία έγγραφα της 26ης Ιουλίου 2001, η προσφεύγουσα κάλεσε την Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 232, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, να ενεργήσει όσον αφορά, αντιστοίχως, την πρώτη, τη δεύτερη και την τρίτη καταγγελία. Με την πρόσκληση που απηύθυνε προς την Επιτροπή προκειμένου αυτή να ενεργήσει ως προς την πρώτη καταγγελία, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 233 ΕΚ, τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως SIC και να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που κατέβαλε κατά το διάστημα 1992 έως 1995 η Πορτογαλική Δημοκρατία στην RTP και για τα υπέρ της RTP ληφθέντα μέτρα, τα οποία συνίσταντο σε φορολογικές απαλλαγές, σε ευκολίες πληρωμής για τη χρήση του δικτύου τηλεοπτικής μεταδόσεως TDP και στην αλλαγή του τρόπου αποπληρωμής ενός χρέους προς τη Segurança social κατά δόσεις, σε συνδυασμό με τη μη είσπραξη τόκων υπερημερίας. Με τις προσκλήσεις της για ενέργειες εκ μέρους της Επιτροπής κατόπιν της υποβολής της δεύτερης και της τρίτης καταγγελίας, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει θέση επί των καταγγελιών και δι να τις κρίνει βάσιμες και να κινήσει, συνακόλουθα, την επίσημη διαδικασία εξετάσεως για τη χρηματοοικονομική επιχορήγηση που κατέβαλε η Πορτογαλική Δημοκρατία στην RTP το 1996 (δεύτερη καταγγελία) και για τη σύμβαση παραχωρήσεως που συνήφθη μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της RTP στις 31 Δεκεμβρίου 1996, καθώς και για τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην RTP δυνάμει της εν λόγω συμβάσεως (τρίτη καταγγελία).

- 15 Με έγγραφο της 24ης Οκτωβρίου 2001, η Επιτροπή ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι οι εσωτερικές πράξεις για την εκτέλεση της απόφασης SIC, καθώς και οι προπαρασκευαστικές πράξεις σχετικά με την απόφαση που έπρεπε να ληφθεί επί της δεύτερης και της τρίτης καταγγελίας βρίσκονταν στο τελικό στάδιο.
- 16 Με αίτηση της 7ης Νοεμβρίου 2001, η οποία κοινοποιήθηκε στις 9 Νοεμβρίου 2001 στη μόνιμη αντιπροσωπεία της Πορτογαλίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: αίτηση της 7ης Νοεμβρίου 2001), η Επιτροπή ζήτησε από την Πορτογαλική Κυβέρνηση, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), την παροχή πληροφοριών προκειμένου να προσδιοριστεί ο χαρακτήρας των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων που κατέβαλε η Πορτογαλική Δημοκρατία στην RTP, για τα έτη 1992 έως 1998, ως υφιστάμενων ενισχύσεων ή ως νέων ενισχύσεων, καθώς και, κατ' ουσίαν, του συστήματος χρηματοδοτήσεως της RTP που καθιερώθηκε με τη σύμβαση παραχωρήσεως της 31ης Δεκεμβρίου 1996. Οι χρηματοοικονομικές αυτές επιχορηγήσεις, εξαιρουμένης αυτής του 1998, για την οποία δεν γίνεται αναφορά στις καταγγελίες της προσφεύγουσας, και το σύστημα χρηματοδοτήσεως καλούνται στο εξής από κοινού «χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις».
- 17 Στις 13 Νοεμβρίου 2001, η Επιτροπή έλαβε, επίσης, απόφαση περί κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για μέτρα άλλα από τα αναφερθέντα στην προηγούμενη σκέψη (στο εξής: απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2001). Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε αυθημερόν σε ανακοινωθέν Τύπου και κοινοποιήθηκε στη μόνιμη αντιπροσωπεία της Πορτογαλίας στις 15 Νοεμβρίου 2001.
- 18 Μεταξύ των μέτρων που αναφέρονται στην απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2001 περιλαμβάνονται, αφενός, τρία μέτρα τα οποία η προσφεύγουσα κατήγγειλε με την πρώτη καταγγελία της επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της Επιτροπής της 7ης Νοεμβρίου 1996, ακυρωθείσα εν συνεχεία με την απόφαση SIC, ήτοι οι φορολογικές απαλλαγές, οι ευκολίες πληρωμής για τη χρήση του δικτύου τηλεοπτικής μεταδόσεως TDP και η αλλαγή του τρόπου αποπληρωμής ενός χρέους προς τη *Serguifança social* κατά δόσεις, σε συνδυασμό με τη μη είσπραξη τόκων υπερημερίας, και, αφετέρου, τέσσερα μέτρα τα οποία η προσφεύγουσα κατήγγειλε με τη δεύτερη καταγγελία της,

ήτοι η πραγματοποιηθείσα το 1994 αύξηση του κεφαλαίου της RTP, η εγγύηση που παρέσχε το Δημόσιο στο πλαίσιο της συνάψεως, εκ μέρους της RTP, κατά το ίδιο έτος, ομολογιακού δανείου, η σύναψη συμβάσεως μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού της Πορτογαλίας και της RTP, τον Σεπτέμβριο του 1996, σκοπούσας στη χρηματοδότηση της δραστηριότητας της RTP για προώθηση του κινηματογράφου και, τέλος, η έγκριση, εκ μέρους της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, σχεδίου αναδιαρθρώσεως της RTP για την περίοδο 1996-2000. Τα μέτρα καλούνται στο εξής από κοινού «μέτρα ad hoc».

- 19 Η αίτηση της 7ης Νοεμβρίου 2001 και η απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2001 δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 23 Απριλίου 2002 (ΕΕ C 98, σ. 2) και στις 9 Απριλίου 2002 (ΕΕ C 85, σ. 9), αντιστοίχως.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Δεκεμβρίου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε τις παρούσες προσφυγές, οι οποίες πρωτοκολλήθηκαν με αριθμούς T-297/01 και T-298/01, αντιστοίχως.
- 21 Με επιστολή της 8ης Ιανουαρίου 2002, η Επιτροπή διαβίβασε στην προσφεύγουσα αντίγραφα της αιτήσεως της 7ης Νοεμβρίου 2001 και της αποφάσεως της 13ης Νοεμβρίου 2001.
- 22 Με διάταξη της 15ης Ιανουαρίου 2003, ο πρόεδρος του τετάρτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου διέταξε τη συνεκδίκαση, λόγω συνάφειας, των υποθέσεων T-297/01 και T-298/01, προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

- 23 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, έθεσε εγγράφως ερώτηση προς την Επιτροπή. Η Επιτροπή απάντησε στην ερώτηση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας με έγγραφο της 17ης Ιανουαρίου 2003.
- 24 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 13ης Φεβρουαρίου 2003, οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.
- 25 Στην υπόθεση T-297/01, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε θέση, εντός της δίμηνης προθεσμίας του άρθρου 232 ΕΚ, επί των προσκλήσεων που της απηύθυνε η προσφεύγουσα για ενέργειες εκ μέρους της,
 - να διαπιστώσει ότι τα μέτρα που κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής δεν διασφαλίζουν την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως SIC και την τήρηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της υποχρεώσεώς για λήψη θέσεως επί των κρατικών ενισχύσεων οι οποίες καταγγέλθηκαν με την πρώτη και τη δεύτερη καταγγελία, όσον αφορά, ειδικότερα, την υποχρέωση κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που η Πορτογαλική Δημοκρατία κατέβαλε στην RTP κατά το διάστημα 1992 έως 1995,
 - κατά συνέπεια, να διαπιστώσει ότι υφίσταται παράνομη παράλειψη εκ μέρους της Επιτροπής, όσον αφορά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τα προαναφερθέντα μέτρα,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

26 Στην υπόθεση T-298/01, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε θέση, εντός της δέσμης προθεσμίας του άρθρου 232 ΕΚ, επί των προσκλήσεων που της απηύθυνε η προσφεύγουσα για ενέργειες εκ μέρους της,

— να διαπιστώσει ότι τα μέτρα που κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής δεν διασφαλίζουν την τήρηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της υποχρέωσής της για λήψη θέσεως επί των κρατικών ενισχύσεων οι οποίες καταγγέλθηκαν με την πρώτη και τη δεύτερη καταγγελία, όσον αφορά, ειδικότερα, την υποχρέωση κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για το σύστημα χρηματοδοτήσεως της RTP που προβλέπει η σύμβαση παραχωρήσεως της 31ης Δεκεμβρίου 1996 και για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που η Πορτογαλική Δημοκρατία κατέβαλε στην RTP το 1996 και το 1997,

— κατά συνέπεια, να διαπιστώσει ότι υφίσταται παράνομη παράλειψη εκ μέρους της Επιτροπής, όσον αφορά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τα προαναφερθέντα μέτρα,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

27 Στις υποθέσεις Τ-297/01 και Τ-298/01, η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει τις προσφυγές ως άνευ αντικειμένου και, συνεπώς, ως αβάσιμες,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

28 Με έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 (στο εξής: έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003), η Επιτροπή κοινοποίησε στη μόνιμη αντιπροσωπεία της Πορτογαλίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αίτηση για υποβολή παρατηρήσεων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999, σχετικά με καθεστώς ετήσιας χρηματοοικονομικής αντισταθμίσεως, το οποίο εφαρμόζεται στην πράξη μέσω, κυρίως, χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων.

29 Με επιστολή της 3ης Οκτωβρίου 2003, η Επιτροπή διαβίβασε στο Πρωτοδικείο αντίγραφο του εγγράφου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 και ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 113 του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποφανθεί αυτό ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί των προσφυγών Τ-297/01 και Τ-298/01, καθ' ο μέρος αυτές αφορούν τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις.

30 Με τις παρατηρήσεις της επί του αιτήματος περί καταργήσεως της δίκης, οι οποίες υποβλήθηκαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 24 Οκτωβρίου 2003, η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει το αίτημα περί καταργήσεως της δίκης,

- να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή, μη λαμβάνοντας εν ευθέτω χρόνω τα αναγκαία για την ταχεία και πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως SIC μέτρα, καθόσον δεν κίνησε εντός εύλογης προθεσμίας την επίσημη διαδικασία εξετάσεως για τη δεύτερη και τρίτη καταγγελία, κατέστη υπεύθυνη παράνομης παραλείψεως, η οποία απορρέει από παράβαση των υποχρεώσεων του άρθρου 233 ΕΚ και των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, αντιστοίχως,
- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, ακόμη και αν γίνει δεκτό το αίτημα περί καταργήσεως της δίκης.

Σκεπτικό

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- 31 Κατά πάγια νομολογία, βάση της προσφυγής του άρθρου 232 ΕΚ, η οποία επιδιώκει σκοπούς διαφορετικούς από αυτούς της προσφυγής του άρθρου 226 ΕΚ (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Απριλίου 2002, C-154/00, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2002, σ. I-3879, σκέψη 28), αποτελεί η ιδέα ότι η επίμαχη παράνομη αδράνεια του κοινοτικού οργάνου θεμελιώνει δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου, προκειμένου αυτό να αποφανθεί ότι η παράλειψη ενέργειας είναι αντίθετη προς τη Συνθήκη, εφόσον το συγκεκριμένο όργανο δεν θεράπευσε την παράλειψη αυτή. Κατά το άρθρο 233 ΕΚ, η διαπίστωση αυτή έχει ως αποτέλεσμα ότι το καθού όργανο οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, υπό την επιφύλαξη των αγωγών λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης που θα μπορούσαν να ασκηθούν βάσει της διαπιστώσεως αυτής. Στην περίπτωση κατά την οποία η πράξη της οποίας η παράλειψη αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς εκδόθηκε μετά την άσκηση της προσφυγής αλλά προ της εκδόσεως της δικαστικής αποφάσεως, η εκ μέρους του Δικαστηρίου διαπίστωση του παρανόμου χαρακτήρα της αρχικής παραλείψεως δεν μπορεί πλέον να έχει τις συνέπειες του άρθρου 233 ΕΚ. Συνεπώς, σ' αυτή την περίπτωση, όπως ακριβώς και σ' εκείνη κατά την οποία το καθού θεσμικό όργανο ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση προς ενέργεια εντός της δέσμνης προθεσμίας, το αντικείμενο της προσφυγής έχει παύσει να υφίσταται και, ως εκ τούτου, η δίκη πρέπει να καταργηθεί (βλ. διάταξη του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2000, C-44/00 P, Sodima κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-11231, σκέψη 83, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία·

απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Φεβρουαρίου 1998, T-105/96, *Pharos* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-285, σκέψεις 41 και 42). Το γεγονός ότι θέση που έλαβε το όργανο δεν ικανοποιεί τον προσφεύγοντα διάδικο είναι συναφώς αδιάφορο, διότι το άρθρο 232 ΕΚ της Συνθήκης αφορά την παράλειψη που συνίσταται στη μη λήψη αποφάσεως ή θέσεως και όχι στην έκδοση πράξεως διαφορετικής από εκείνη που ο διάδικος αυτός επιθυμεί ή κρίνει αναγκαία (βλ. προπαρατεθείσα διάταξη *Sodima* κατά Επιτροπής, σκέψη 83, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32. Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει ότι η προσφυγή κατά παραλείψεως συνιστά το ενδεικνυόμενο μέσο προς επίλυση διαφοράς σχετικά με το ζήτημα αν, πέραν της αντικαταστάσεως της ακυρωθείσας πράξεως, το κοινοτικό όργανο όφειλε, δυνάμει του άρθρου 233 ΕΚ, να λάβει και άλλα μέτρα αφορώντα άλλες πράξεις που δεν είχαν προσβληθεί στο πλαίσιο της αρχικής προσφυγής ακυρώσεως (βλ. υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Απριλίου 1988, 97/86, 99/86, 193/86 και 215/86, *Αστερίς κ.λπ.* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2181, σκέψεις 22 έως 24 και 32· απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1996, T-387/94, *Asia Motor France* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-961, σκέψη 40). Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι η προσφυγή κατά παραλείψεως συνιστά επίσης το ενδεικνυόμενο μέσο για τη διαπίστωση της παράνομης παραλείψεως ενός κοινοτικού οργάνου να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση μιας αποφάσεως, εν προκειμένω δε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως SIC.
33. Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων πρέπει να επιλυθεί το ζήτημα αν επιβάλλεται η έκδοση αποφάσεως ως προς τα μέτρα *ad hoc* και τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις.

Επί των μέτρων ad hoc

34. Είναι αληθές ότι, με την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2001, η Επιτροπή κίνησε την επίσημη διαδικασία εξετάσεως για τα προαναφερθέντα στη σκέψη

18 μέτρα ad hoc. Περίληψη της απόφασεως αυτής δημοσιεύθηκε αυθημερόν σε ανακοινωθέν Τύπου. Εντούτοις, η Επιτροπή κοινοποίησε στην προσφεύγουσα την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2001 μόλις στις 8 Ιανουαρίου 2002. Επομένως, η Επιτροπή έλαβε έγκυρα θέση, κατά την έννοια του άρθρου 232, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, επί των προσκλήσεων της προσφεύγουσας για εκ μέρους της ενέργειες όσον αφορά τα μέτρα ad hoc μόνο μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιανουαρίου 2000, T-194/97 και T-83/98, Branco κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-69, σκέψη 55).

- 35 Συνεπώς, μολοντί η προσφεύγουσα είχε έννομο συμφέρον να ασκήσει τις παρούσες προσφυγές, οι προσφυγές αυτές, όπως συμφωνούν οι διάδικοι, στερούνται πλέον αντικειμένου κατά το μέρος με το οποίο ζητείται η διαπίστωση της παράνομης παραλείψεως της Επιτροπής να λάβει απόφαση επί των καταγγελιών της προσφεύγουσας για τα μέτρα ad hoc.
- 36 Συνεπώς, παρέλκει η έκδοση απόφασεως επί των εν λόγω προσφυγών, καθ' ο μέρος αυτές αφορούν τα μέτρα ad hoc.

Επί των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 37 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, παρά το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, η παράλειψη εξακολουθεί να υφίσταται.

- 38 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η παράλειψη εξακολουθεί να υφίσταται, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν κίνησε, σε εκτέλεση της αποφάσεως SIC, την επίσημη διαδικασία εξετάσεως.
- 39 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, εν συνεχεία, τον ισχυρισμό ότι το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 συνιστά λήψη θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ, καθόσον το έγγραφο αυτό δεν αποτελεί τελική πράξη υποκείμενη σε προσφυγή ακυρώσεως, αλλά απλώς προπαρασκευαστική πράξη.
- 40 Τέλος, η μη τήρηση, εκ μέρους της Επιτροπής, των εύλογων προθεσμιών κατά την εξέταση των καταγγελιών της προσφεύγουσας καθιστά την Επιτροπή υπεύθυνη για παράλειψη την οποία το Πρωτοδικείο οφείλει να διαπιστώσει, καθόσον, σε αντίθετη περίπτωση, θα στερούσε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και θα παρέλειπε να επιβάλει στην Επιτροπή κυρώσεις για την από δέκα και πλέον ετών παρελκυστική της στάση έναντι των εν λόγω καταγγελιών. Συνεπώς, κατά την προσφεύγουσα στο πλαίσιο της προσφυγής κατά παραλείψεως πρέπει να εφαρμόζεται το καθεστώς της προσφυγής κατά παραβάσεως, βάσει του οποίου η προσφυγή εξακολουθεί να έχει αντικείμενο παρά το γεγονός ότι η παράβαση έχει παύσει.
- 41 Η Επιτροπή από την πλευρά της υποστηρίζει ότι η παράλειψη τερματίστηκε με το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 42 Με έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, η Επιτροπή προχώρησε, όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις, στο πρώτο στάδιο της εξέτασεως των

μέτρων αυτών ως υφιστάμενων ενισχύσεων. Με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή έλαβε θέση επί του ζητήματος της φύσεως των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων, ως υφιστάμενων ή νέων ενισχύσεων, χαρακτηρίζοντάς τις υφιστάμενες ενισχύσεις.

- 43 Συνεπώς το ερώτημα που τίθεται είναι αν, με το έγγραφο αυτό, η Επιτροπή έλαβε θέση, κατά την έννοια του άρθρου 232, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, επί των προσκλήσεων που της απηύθυνε η προσφεύγουσα για ενέργειες εκ μέρους της όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις και αν, ως εκ τούτου, παρέλκει πλέον η έκδοση αποφάσεως, ή αν, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η παράλειψη εξακολουθεί να υφίσταται και, συνεπώς, το Πρωτοδικείο πρέπει να προβεί σε σχετική διαπίστωση.
- 44 Πρέπει, καταρχάς, να εξετασθεί ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας κατά τον οποίο η παράλειψη εξακολουθεί να υφίσταται, καθόσον η Επιτροπή δεν κίνησε την επίσημη διαδικασία εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις.
- 45 Συναφώς, στον βαθμό κατά τον οποίο, με την προσφυγή κατά παραλείψεως στην υπόθεση T-297/01, ζητείται, ειδικότερα, από το Πρωτοδικείο να διαπιστώσει ότι τα κοινοποιηθέντα στην προσφεύγουσα μέτρα δεν διασφαλίζουν την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως SIC, είναι αναγκαίο, προκειμένου το Πρωτοδικείο να μπορέσει να αποφανθεί επί του αιτήματος περί καταργήσεως της δίκης και επί του αντίθετου ισχυρισμού της προσφεύγουσας, να εξετασθεί αν η απόφαση SIC περιλαμβάνει μεταξύ των εκτελεστικών της μέτρων, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, την υποχρέωση άμεσης κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν κατά το διάστημα 1992-1995. Πρέπει, δηλαδή, να εξετασθεί αν η απόφαση SIC έταμε το ζήτημα της φύσεως, ως νέων ή υφιστάμενων, των χρηματοοικονομικών αυτών επιχορηγήσεων, χαρακτηρίζοντάς τις νέες. Συγκεκριμένα, αν συντρέχει αυτή περίπτωση, η Επιτροπή δεν μπορούσε ευλόγως να διατηρεί αμφιβολίες ως προς τον χαρακτήρα αυτών των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων ως νέων, όπως έπραξε με το έγγραφο της 7ης Νοεμβρίου 2001, ούτε, κατά μείζονα λόγο, να κινήσει, με το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, τη διαδικασία εξετάσεως των εν λόγω χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων ως υφιστάμενων ενισχύσεων. Η Επιτροπή όφειλε, αντιθέτως, να κινήσει αμέσως μετά την έκδοση της αποφάσεως SIC την επίσημη διαδικασία εξετάσεως. Δεδομένου ότι δεν κίνησε τη διαδικασία αυτή, η παράλειψή της να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως SIC εξακολουθεί να υφίσταται και επί του παρόντος, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα με τις παρατηρήσεις της επί του αιτήματος της Επιτροπής περί καταργήσεως της δίκης.

- 46 Επιβάλλεται, ωστόσο, η διαπίστωση ότι η απόφαση SIC δεν περιελάμβανε μεταξύ των εκτελεστικών της μέτρων την υποχρέωση άμεσης κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν κατά το διάστημα 1992 έως 1995.
- 47 Πράγματι, από την απόφαση SIC προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο ούτε επέλυσε ούτε έθιξε, με το σκεπτικό ή το διατακτικό αυτής της αποφάσεως, το ζήτημα της φύσεως, ως νέων ή υφιστάμενων, των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων που καταβλήθηκαν κατά το διάστημα 1992 έως 1995. Το ζήτημα που υποβλήθηκε στην κρίση του Πρωτοδικείου και αποτελούσε αποκλειστικό αντικείμενο της διαφοράς ήταν αν η εκτίμηση της Επιτροπής, κατά την οποία οι χρηματοοικονομικές αυτές επιχορηγήσεις δεν αποτελούν ενισχύσεις και επί της οποίας στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη στη παρούσα υπόθεση απόφαση, προκαλούσε ή όχι σοβαρές δυσχέρειες.
- 48 Η εν λόγω ερμηνεία της αποφάσεως SIC δεν αναιρείται από τη σκέψη 85 της ίδιας αποφάσεως που επικαλείται η προσφεύγουσα, κατά την οποία «η εκτίμηση στην οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να θεωρήσει ότι οι χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν στην RTP ως αντισταθμιστικές αποζημιώσεις δεν αποτελούν ενισχύσεις παρουσίαζε σοβαρές δυσχέρειες οι οποίες, κατά το μέτρο που το συμβιβαστό των επιχορηγήσεων αυτών με την κοινή αγορά δεν είχε αποδειχθεί, επέβαλλε την κίνηση της [επίσημης] διαδικασίας [εξετάσεως]». Η σκέψη αυτή, μολονότι επισημαίνει την αναγκαιότητα κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως λόγω σοβαρών δυσχερειών ως προς τη φύση των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων, δεν έχει ούτε ως σκοπό ούτε ως αντικείμενο να επιλύσει το ζήτημα αν αυτές οι χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις έπρεπε να θεωρηθούν νέες ή υφιστάμενες ενισχύσεις.
- 49 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η απόφαση SIC δεν απαγόρευε στην Επιτροπή να εξετάσει το εν λόγω ζήτημα σε χρόνο μεταγενέστερο. Συνεπώς, και εφόσον η επίλυση, έστω και προσωρινώς, αυτού του ζητήματος προηγείται της κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιουνίου 1992, C-312/90, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-4117, σκέψη 20, και C-47/91, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-4145, σκέψη 26· απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 2002, T-195/01, και T-207/01, Government of Gibraltar κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2309, σκέψη 82), η απόφαση SIC δεν μπορούσε να περιλαμβάνει μεταξύ των εκτελεστικών της μέτρων την άμεση κίνηση της

επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν κατά το διάστημα 1992 έως 1995 και αποτελούν αντικείμενο της προσφυγής T-297/01. Επιπλέον, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή δεν χαρακτήριζε τις εν λόγω χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις ως νέες ενισχύσεις, ουδόλως συνεπαγόταν εμμέσως έναν τέτοιο χαρακτηρισμό για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν αργότερα, ήτοι το 1996 και το 1997. Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα δεν δύναται να επικαλείται την απόφαση αυτή υπέρ της άμεσης κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως για τις καταβληθείσες το 1996 και το 1997 χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις, που αποτελούν αντικείμενο της προσφυγής T-298/01.

- 50 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας, τα οποία εκτίθενται με το υπόμνημα απαντήσεως και τις παρατηρήσεις της επί του αιτήματος της Επιτροπής περί καταργήσεως της δίκης και αντλούνται από τον αληθοφανή χαρακτήρα των αμφιβολιών της Επιτροπής σχετικά με τη φύση, ως νέων ή υφιστάμενων, των χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων και από τον παρελκυστικό χαρακτήρα της αιτήσεως της 7ης Νοεμβρίου 2001 και του εγγράφου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Συγκεκριμένα, δεν συνιστά πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως η θέση της Επιτροπής η οποία, μεριμνώντας για τη διασφάλιση της πλήρους τηρήσεως των κανόνων διαδικασίας και, συνεπώς, για το κύρος της μελλοντικής τελικής αποφάσεως, έκρινε, πριν αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού, εν προκειμένω με το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, ότι ορισμένα σημεία έρχονταν περαιτέρω διευκρινίσεως, γεγονός που δικαιολόγησε την αίτηση της 7ης Νοεμβρίου 2001. Από την αίτηση της 7ης Νοεμβρίου 2001 προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή δεν είχε ακόμη εκτιμήσει πλήρως εάν και σε ποιο βαθμό οι συνταγματικές και νομοθετικές τροποποιήσεις στις οποίες προέβη η Πορτογαλία κατά το διάστημα 1989 έως 1992 έθιξαν το σύστημα χορηγήσεως χρηματοοικονομικών ενισχύσεων στην RTP. Η Επιτροπή επισημαίνει εξάλλου την αναγκαιότητα ακριβούς προσδιορισμού των χρονικών σημείων ελευθερώσεως στην Πορτογαλία του τομέα τηλεόρασεως και της θέσεως σε ισχύ του καθεστώτος χρηματοοικονομικών επιχορηγήσεων υπέρ της RTP, τα οποία δεν προκύπτουν με σαφήνεια από τη δικογραφία και από τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

- 51 Επιβάλλεται, συνεπώς, η διαπίστωση ότι, εφόσον η Επιτροπή δεν είχε, βάσει της αποφάσεως SIC, την υποχρέωση να κινήσει αμελλητί την επίσημη διαδικασία εξετάσεως για τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις και εφόσον οι αμφιβολίες αυτού του οργάνου ως προς τον χαρακτήρα των εν λόγω επιχορηγήσεων, ως νέων ή υφιστάμενων, δεν ήταν προδηλώς αδικαιολόγητες, εσφαλμένα η προσφεύγουσα εμμένει, με τα υπομνήματά της και, εν συνεχεία, με τις παρατηρήσεις της επί του αιτήματος περί καταργήσεως της δίκης, στην

άποψη ότι, εφόσον η Επιτροπή δεν κίνησε την επίσημη διαδικασία εξέτασης, η παράλειψή της να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως SIC εξακολουθεί να υφίσταται.

- 52 Πρέπει, εν συνεχεία, να εξετασθεί ο δεύτερος ισχυρισμός της προσφεύγουσας, κατά τον οποίο το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, ως προπαρασκευαστική πράξη μη υποκείμενη σε προσφυγή ακυρώσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί λήψη θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ.
- 53 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά τη νομολογία, λήψη θέσεως που τερματίζει την παράλειψη μπορεί να αποτελεί και μια πράξη η οποία δεν υπόκειται σε προσφυγή ακυρώσεως, αν εντάσσεται στο πλαίσιο διαδικασίας που καταλήγει, καταρχήν, σε νομική πράξη κατά της οποίας μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Phagos κατά Επιτροπής, σκέψη 43, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και προπαρατεθείσα απόφαση Branco κατά Επιτροπής, σκέψη 54). Ως εκ τούτου, το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 συνιστά, εν πάση περιπτώσει, λήψη θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ.
- 54 Επομένως, ο δεύτερος ισχυρισμός της προσφεύγουσας που προβάλλεται κατά του αιτήματος περί καταργήσεως της δίκης πρέπει να απορριφθεί.
- 55 Πρέπει, τέλος, να εξεταστεί ο τρίτος ισχυρισμός της προσφεύγουσας, κατά τον οποίο η μη τήρηση, εκ μέρους της Επιτροπής, των εύλογων προθεσμών κατά την εξέταση των καταγγελιών της προσφεύγουσας καθιστά την Επιτροπή υπεύθυνη για παράλειψη την οποία το Πρωτοδικείο οφείλει να διαπιστώσει.

- 56 Είναι αληθές ότι η Επιτροπή υποχρεούται να προβαίνει σε επιμελή και αμερόληπτη έρευνα των καταγγελιών στον τομέα του ανταγωνισμού και, ιδίως, στο πλαίσιο του άρθρου 88 ΕΚ (βλ., απόφαση SIC, σκέψεις 105 έως 107, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 30ής Ιανουαρίου 2002, T-54/99, max.mobil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-313, σκέψεις 48 και 49, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και της 6ης Μαρτίου 2003, T-228/99 και T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-435, σκέψη 167, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 57 Εντούτοις, όσο ατυχής και αν μπορεί να θεωρηθεί η στάση της Επιτροπής έναντι των καταγγελιών της προσφεύγουσας, το Πρωτοδικείο δεν δύναται να διατυπώσει κρίση επί του προβαλλόμενου από την προσφεύγουσα ισχυρισμού περί μη τηρήσεως εκ μέρους της Επιτροπής των εύλογων προθεσμών, διότι η κρίση αυτή κείται εκτός του πλαισίου που καθορίζουν οι παρούσες προσφυγές κατά παραλείψεως.
- 58 Συγκεκριμένα, από την προαναφερθείσα στη σκέψη 31 νομολογία προκύπτει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία η πράξη της οποίας η παράλειψη αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς εκδόθηκε μετά την άσκηση της προσφυγής, αλλά προ της εκδόσεως της αποφάσεως, η δίκη πρέπει να καταργηθεί. Στην περίπτωση αυτή απόκειται στην προσφεύγουσα να ασκήσει αγωγή αποζημιώσεως, αν εκτιμά ότι υπέστη ζημία λόγω της μη τηρήσεως, εκ μέρους της Επιτροπής, των εύλογων προθεσμών.
- 59 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι, με το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, η Επιτροπή έλαβε θέση επί των προσκλήσεων της προσφεύγουσας για ενέργειες εκ μέρους της όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις και ότι, συνεπώς, παρέλκει πλέον η έκδοση αποφάσεως επί των προσφυγών T-297/01 και T-298/01, καθόσον αφορούν ομοίως τα μέτρα αυτά.

- 60 Επομένως, παρέλκει πλέον η έκδοση αποφάσεως επί των προσφυγών Τ-297/01 και Τ-298/01.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 61 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επιπλέον, κατά το άρθρο 87, παράγραφος 6, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση καταργήσεως της δίκης, το Πρωτοδικείο κανονίζει τα έξοδα κατά την κρίση του.
- 62 Εν προκειμένω, όσον αφορά, αφενός, το σχετικό με τα μέτρα ad hoc τμήμα των προσφυγών Τ-297/01 και Τ-298/01, επί του οποίου, μετά την κοινοποίηση στην προσφεύγουσα της αποφάσεως της 13ης Νοεμβρίου 2001, παρέλκει πλέον η έκδοση αποφάσεως, δεν μπορεί, εν αντιθέσει προς την άποψη της Επιτροπής, να προσαφθεί στην προσφεύγουσα η εκ μέρους της άσκηση, προς προστασία των δικαιωμάτων της, των εν λόγω προσφυγών προ της κοινοποίησής, εκ μέρους της Επιτροπής, της αποφάσεως αυτής, η οποία κοινοποιήθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας προς ενέργεια. Όσον αφορά, αφετέρου, το σχετικό με τις χρηματοοικονομικές επιχορηγήσεις τμήμα των προσφυγών Τ-297/01 και Τ-298/01, η παράλειψη τερματίστηκε μόλις με το έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 και, επομένως, παρέλκει η έκδοση αποφάσεως. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι πρέπει η Επιτροπή να φέρει τα δικαστικά έξοδα της προσφεύγουσας.
- 63 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, πρέπει, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της προσφεύγουσας, να καταδικασθεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Καταργείται η δίκη επί των προσφυγών T-297/01 και T-298/01.
- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Tiili

Pirrung

Mengozzi

Meij

Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Φεβρουαρίου 2004.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος

H. Jung

V. Tiili